

El mirall de l'estoreta velleta

Jose Manuel Prieto.

Les ciutats són la memòria. Una ciutat no s'entén sense la narració de la seua història. Sense la crònica en paral·lel al seu bategar. Sense algú que narre, amb la perspectiva de les circumstàncies i el rigor dels fets, el que bull als seus carrers o els ocorre als seus actors protagonistes. A esguard de les tronades i les andanades de la història. Un fil de memòria, en definitiva, que perdure amb ella i la llegeix a un present amb molta cara de passat. Un fil que és sonor, però també visual; una memòria recuperada que a Gandia conta la història de les primeres falles i que camina al mateix temps que ho fa una xicoteta ciutat de llauradors i comerciants. De pixavins amb sorna. La capital de la Safor estrena les seues falles al temps que els primers programes radiofònics de EAJ-23, el senyal de l'actual Ràdio Gandia: l'emissora degana de la ciutat que és també el mitjà degà de la festa valenciana. I amb les primeres falles, la seua extensió als mitjans. A Gandia la festa no s'entén sense la presència, cura i acompanyament que d'ella han fet, des dels anys quaranta, els mitjans de comunicació. Els 'Discos dedicados' s'alternaven, en la programació de la ràdio de la família Peralta, amb les emissions falleres; cròniques interpretades de l'actualitat política i social gandiana, que han batejat barris (Corea, un dels més grans de la ciutat, naix per una emissió on s'intentava fer broma de les reiterades reivindicacions del barri de l'Estació, que més enllà de la via mancava de clavegueram, aigua i llum), bregat amb les comissions veïnes o narrat com ningú el que passava entre els bastidors del poder. Les emissions són, encara hui, un premi molt preat per les vint-i-tres falles de la ciutat. I en els mesos que precedeixen a març, fan el seu lúcid relat, entre la comicitat i la histèria, entre la burla i la sàtira, entre la ironia i la certesa, del que li ocorre a una ciutat festera i compromesa, fallera i orgullosa.

EAJ-23 és hui Ràdio Gandia, un grup empresarial de la comunicació que, a través de la seua televisió, Tele 7, projecta els curtmétratges de les comissions gandianes en una de les passes endavant de la nova societat de la informació per combinar oci i comunicació amb l'audiovisual i la narració. Els curtmétratges formen part de les darreres innovacions de la festa fallera per

estendre's a la resta de la societat amb què conviuen i fer-les, encara més, l'expressió combustible i efímera de la veu d'un poble. Té igual si narrada, com en la ràdio dels trenta, o combinada ara amb els efectes especials o els guions audiovisuals. La festa gandiana preserva com ningú el seu caràcter combatiu i àcid i exemplifica, també com ningú, la vocació de servei públic de la comunicació que, sense saber-ho, va encunyar des del moment en què els fusters edificaren amb les seues primeres relíquies l'edifici per somoure totes les estructures del poder, per qüestionar qualsevol poder establert. Fet i fet, això són també els mitjans de comunicació contemporanis, privats o públics: instruments amb la vocació de servei públic –i el deure legal així reconegut—de contar les coses i aproximar la ciutat als seus protagonistes, la identitat d'un poble al conjunt dels qui tenen ganes de compartir-la i conrear-la.

Les falles entengueren molt bé eixe servei públic. Amb les emissions, primer; amb els informatius, després, que venen emetent-se des de fa alguns anys a Onda Naranja – COPE, també premiats i que narren l'actualitat gandiana amb un format més seriós que no les emissions, semblant a un noticiari radiofònic o butlletí horari. La precursora, a més de Ràdio Gandia, fou la desapareguda televisió pública gandiana, la primera també de les televisions públiques valencianes i un exemple, com les falles, de vertebració de tota una identitat i vocació de servei públic amb la seua programació en valencià i pegada al ritme d'una ciutat sempre viva. Nascuda als darrers anys huitanta, Gandia Televisió fou el mirall de la societat més compromesa; el reflex, amb les retransmissions en directe i els programes setmanals, dels esdeveniments fallers i d'aquells que havien de narrar-los; l'instrument que ens acostava als seus protagonistes i n'explicava la festa. I com la festa, també l'aparador amb eixa dèria tan particular que compartiran sempre la comunicació i les falles: l'esperit combatiu, la crítica enriquidora, la capacitat de generar-ne els interrogants necessaris per sotmetre l'exercici del poder a la fiscalització de ciutadans crítics i inconformistes. Valors que cotitzen a l'alça en estos temps de turbulències on han triomfat justament els anti valors. No de bades, una de les primeres decisions del nou govern del Partit Popular fou tancar la televisió pública dels gandians i acomiadar els seus treballadors. Una decisió a la mesura exacta de

la seua alçada i comprensió pel valor de l'esperit crític i la consciència col·lectiva. Una consciència que s'encarreguen encara de preservar les falles.

La festa gandiana resisteix, malgrat tot, el sotsobre de la nova època, on l'única certesa és que sols en queden incerteses. La Federació de Falles tria la direcció del màxim organisme faller a partir de la voluntat de les seues comissions, amb independència del criteri polític dels governs municipals de cada legislatura; els seus finestrals a la xarxa són una referència per la qualitat, la quantitat i el saber fer, en la narració complementària d'unes falles que ara s'obrin a la societat 2.0 i connecten la ciutat i els fallers, els membres de les comissions i les seues Executives, amb un click de xarxa social o un comunitat a la pàgina web. Cada acte de l'atapeït calendari que programen les comissions o la FdF té complit ressò en el ventall, històricament ampli i nombrós, de mitjans de comunicació de la ciutat. La necessitat d'alimentació és mútua i lleial: el dret a la informació és un deure legal i ètic dels periodistes, i una via de connexió de la festa amb la societat. Ni les falles ni els mitjans són res sense els ciutadans: els protagonistes del bategar i del curs d'una història que escriu la seua voluntat col·lectiva.

Luis Landero escriu a 'El balcón del invierno' que "estem en plena crisi, però la vida segueix el seu curs mentre en les altures el vendaval de la història colpeja amb força". Esta redistribució del poder econòmic potser ens deixe una societat més desigual i un equilibri del poder més injust, però hi ha armes invencibles lliures dels canvis de la història. Ens correspondrà no haver-nos de sotmetre tenir clar que una societat més plural es bastix de múltiples veus disposades a narrar-la, i de mitjans de comunicació que complisquen escrupolosament la funció pública que els té reservades la llei i la seua pròpia naturalesa. Res diferent a aquella estoreta velleta que els primers fusters treien al carrer i que hui es mira i s'analitza, com els primers valencians agosarats amb el poder del foc i els solsticis, des de múltiples i nous suports. Valors en solfa que no són quasi res en estos temps d'anti valors. Quan tot està per refer i quasi tot sembla impossible. De qüestionar tot i plantejar interrogants anava esta època que ara acaba i aquella estoreta velleta per a la falla de Sant Josep on començar a refer eixe present amb tota la nostàlgia. Tota la nostàlgia del futur.